

Naar jeg har fremdraget disse Punkter, indser jeg naturligvis meget vel, at man hertil vil kunne svare: Ja, de Regler, som her foreslaas, ere strengere, end hvad der folkeretlig set egentlig er nødvendigt; ved at vedtage en Lov som denne paalægger den danske Stat sine Undersaatter mere vidtgaaaende Forpligtelser end dem, som den bestaaende Folkeret i og for sig maa anses for at kræve; men saa lille en Stat som Danmark kan ikke være forsigtig nok, og hellere end at udsætte sig for de Ubehageligheder og Ulykker, som kunde følge af at blive beskyldt for Neutralitetsbrud, maa man foretrække at gøre snarere for meget end for lidt. Dette er en Betragtning, der naturligvis har adskiligt for sig. Men det forekommer mig, at man ikke bør være blind for, at Sagen kan ses ogsaa fra ganske det modsatte Synspunkt. Det er ikke udelukket, at der kan være Fare ogsaa ved at gøre for meget. En Lov er jo ikke som et Stykke videnskabeligt Arbejde, et Stykke Program, en Henstilling; Loven gives for at skulle holdes. Naar der ved Løven tildeles Regeringen en Ret, en Bemyndigelse, bliver der ogsaa ved Løven paalagt Regeringen en Pligt. Det er ikke nok, at Regeringen med denne Lov i Haanden siger til Undersaatterne: I maa ikke gøre dette eller dette; Regeringen har tillige en Pligt til af al Evne at sørge for, at Undersaatterne da heller ikke gøre det. Det synes mig ingeniunde udelukket, at netop Lovbestemmelser som disse let vilde kunne give en krigsførende Magt Lejlighed til at rejse Anker over den danske Regerings mangelfulde Overholdelse af dens egne Love, fremkomme med Beskyldninger for Vrangvilje, som der ikke vilde være Anledning til, hvis Loven ikke selv afgav et Paaskud. I det hele taget, om vi paa et Omraade som dette vilde gaa vor egen Vej, kunde det let vise sig at føre til større Ulæmper, end om vi rolig holde os paa den fælles almindelige Landevej sammen med alle de andre. Jeg skal imidlertid til Slut forudsætte Muligheden af, at den ærede Justitsminister kan fremføre Betragtninger, som ikke hidtil ere komne til Orde, hverken i Bemærkningerne til Lovforslaget eller under Behandlingen i det andet Ting, og som kunne tjene til, at ogsaa de af mig her fremdragne Punkter kunne komme til at ses i et andet Lys. Men til det Udvalg, som maatte faa denne Sag til Behandling, vil jeg dog henstille at overveje, om man ikke i sin Iver for at gøre nok let kan

udsætte sig for paa et Omraade som dette at gøre for meget.

Scavenius: Ligesom det ærede Medlem, der nu satte sig (Chr. Hage), blev ogsaa jeg meget forundret — for at bruge et mildt Udtryk — da jeg læste den foreløbige Lov om denne Genstand i Sommer. Jeg skal sige, hvilken Bestemmelse i Loven jeg for mit personlige Vedkommende aldrig vilde stemme for, og hvis Tilstedeværelse i Loven er tilstrækkelig til, at jeg vilde stemme mod Loven, hvis Bestemmelsen bliver staaende. Det er Bestemmelsen i § 1, første Stykke, hvor det forbydes enhver dansk Mand at tage Tjeneste i en krigsførende Magts Hær eller om Bord i dens Regeringsskibe. Det er noget saa eksorbitant, at det, saa vidt jeg ved, aldrig før er set her til Lands eller andetsteds, maaske paa et Eksempel nær, nemlig i England, hvor Bestemmelsen ikke en Gang er bleven overholdt. Jeg vil dernæst tillade mig at gøre opmærksom paa, at naar man vil udstede et saadant Forbud, der i den Grad indskrænker Folks naturlige personlige Ret, som dette vil gøre, skulde man dog i alt Fald definere Begreberne saaledes, at man vidste, hvad man har at holde sig til. Men jeg gad nok vide, om den højtærede Justitsminister har defineret Begrebet „Undersaat“ saaledes, at dette opnaas. Jeg tror det ikke. Kunne danske Undersaatter som saadanne leve i et fremmed Land? At Danske, der have Indfødsret, kunne leve i et fremmed Land, er sikkert nok, men vedblive de at være danske Undersaatter, naar de opholde sig i et fremmed Land? Det er et Spørgsmaal. Et andet Spørgsmaal er: Gælder dette Forbud ogsaa danske Undersaatter, der ere fremmed Statsborgerret underkastede? Spørgsmaalet afgøres ingeniunde blot ved Ordet „Undersaatter“. Dernæst skal jeg tillade mig at gøre opmærksom paa, at naar man nu endelig vil forbyde en dansk Mand at gaa i Krig uden for Landet, saa kommer man ved denne Lov til det mærkelige Tilfælde, at det bliver tilladt, i alt Fald ustrafbart fra dansk Side, at en Mand begiver sig til et fremmed Land og deltager i et væbnet Oprør, der lidt efter lidt udvikler sig til en Krig i det fremmede Land. Denne Lov vilde f. Eks. ikke have kunnet forbyde en dansk Mand at gaa i græsk Tjeneste i den græske Frihedskrig og vilde heller ikke have kunnet forbyde, at en dansk Mand var gaaet i kubansk Tjeneste mod Spa-